

La ramaderia extensiva, entre la prevenció dels incendis i la dificultat de guanyar-s'hi la vida

Tamara Pons, ramadera de Paüls, explica les dificultats de mantindre una explotació extensiva mentre els seus animals contribueixen a reduir el risc d'incendis

Paüls Dani Camacho Cugat

Quan fa un any del gran incendi forestal de Paüls, que va tornar a posar sobre la taula la vulnerabilitat dels boscos de les Terres de l'Ebre davant dels grans focs, la prevenció torna a ocupar un lloc central en el debat. Entre les eines que més reivindiquen tant els experts com el sector primari hi ha la ramaderia extensiva, una activitat que, a més de produir aliments, exercix una funció ambiental essencial mantenint net el sotabosc i reduint el combustible vegetal que alimenta els incendis.

Està és una faena que els pastors fan cada dia de l'any, sovint lluny dels focus mediàtics i amb una rendibilitat econòmica molt limitada. Ho explica Tamara Pons, pastora de Paüls, que fa tres anys va decidir continuar amb l'explotació familiar després de la mort de son pare. Tot i reconèixer que és una professió "vocacional", assegura que cada vegada és més difícil mantindre-la viva.

En un municipi que ara fa un any va conèixer amb un dels incendis

més importants dels darrers anys a les Terres de l'Ebre, Pons coneix de primera mà el valor que tenen els ramats en la gestió forestal. **"Les cabres van menjant el sotabosc, però només de passar, rossegant-se i xafar ja fan una faena molt important"**, explica. Segons diu, el simple pas dels animals ajuda a reduir la vegetació baixa, manté oberts els camins i dificulta que el combustible vegetal s'acumule.

Però també alerta que la situació actual dels boscos és preocupant. **"Ara està tot molt brut. Hi ha lloc on és pràcticament impossible entrar perquè no es pot passar de la massa forestal que hi ha"**, lamenta. Una realitat que atribueix, en bona part, a la desaparició progressiva dels ramats i a l'abandonament de moltes finques agrícoles.

Tamara considera que la prevenció dels incendis hauria de passar per recuperar més activitat ramadera i aposta per combinar diferents espècies d'animals. Segons explica, les cabres actuen sobre el sotabosc mentre que els animals més grossos

La ramadera paülensa Tamara Pons porta el seu ramat a pasturar per una zona dels Ports. /DANI CAMACHO CUGAT

també contribueixen a xafar la vegetació i mantindre el terreny més net. Tot i això, recorda que les característiques del terreny fan que esta gestió no siga senzilla.

La diferència amb el paisatge de fa només unes dècades és, segons explica, molt evident. **"Quan era menuda hi havia més de deu ramats al poble"**, recorda. A més, moltes cases mantenien unes quantes ovelles o cabres per a l'autoconsum, una pràctica que pràcticament ha desaparegut. Amb menys pastors i menys activitat agrícola, el bosc ha anat ocupant espais que abans se mantenien oberts de manera natural.

L'Ajuntament de Paüls concedix una ajuda als ramaders perquè els seus animals pasturen en zones desbrossades del terme municipal. L'objectiu és donar suport a una activitat

que contribueix al manteniment del sotabosc i a la prevenció dels incendis forestals. Pons valora positivament esta iniciativa, ja que els permet continuar portant els ramats a estos espais i mantindre'ls nets de vegetació.

Tamara, però, assegura que el principal problema és que la ramaderia extensiva no permet viure exclusivament dels ingressos que genera. **"Te dona perquè visquen elles. Tu t'has de buscar una altra cosa per a viure tu"**, resumix. La venda dels corders és irregular i les despeses són constants, ja que els animals necessiten atenció els 365 dies de l'any, faça calor, fred, pluja o neve.

Esta realitat també condiona el futur del sector. Pons lamenta que cada vegada hi haja menys jòvens disposats a dedicar-se a la ramaderia i considera imprescindible apropar

esta professió als més menuts perquè coneguen la seua importància. **"Si un xiquet no sap una cosa, no sap si li agrada o no"**, reflexiona, defensant que el contacte amb els animals i amb el medi rural també hauria de formar part de l'educació.

Un any després de l'incendi que va posar Paüls al centre de l'actualitat, el paisatge continua mostrant les cicatrius del foc, però també la tasca diària de qui el gestiona. Cada jornada, els ramats tornen a recórrer camins, bancals i zones forestals del municipi, mantenint net el sotabosc i obrint pas entre una vegetació que, sense esta activitat, continua guanyant terreny. Una tasca discreta, allunyada dels dies d'emergència, que forma part del dia a dia dels pastors i de la gestió quotidiana de la muntanya. ■

de 48 hores incomunicat per carretera i defensa que es tracta d'"una necessitat" davant la possibilitat que es repetisquen episodis similars.

Els dos alcaldes coincidixen també que la recuperació no implica només reparar els danys, sinó replantejar la gestió del territori. Adell defensa que **"no es pot gestionar igual que fa vint anys"** i reclama ajudes perquè la pagesia i la ramaderia puguen mantindre el bosc. Recorda que les zones treballades van resistir millor el pas de les flames i avisa que, sense una estratègia global, **"cada vegada els incendis seran més virulents"**. En la mateixa línia, Aviñó assegura que Xerta **"s'ha convertit en un municipi forestal"** i anuncia que el consistori treballa en

Bona part de les tasques de prevenció continua recaient en el voluntariat

la creació d'una Agrupació de Defensa Forestal (ADF), una figura que fins ara no existia al municipi.

Des del Govern, el delegat a les Terres de l'Ebre, Joan Castor Gonell, defensa que durant este primer any **"s'està avançant"** en la recuperació de la zona afectada. Destaca les actuacions de retirada de fusta cremada, la millora de pistes forestals, la definició d'àrees de confinament i els treballs previstos per a reduir l'erosió a les zones més sensibles. També

Encara queden pendents molts treballs manuals a les àrees de difícil accés

confirma que este mes de juliol el Departament d'Agricultura preveu publicar les bases d'una nova línia d'ajuts per als pagesos afectats, incloent-hi els municipis que van quedar fora de les convocatòries estatals. Segons Gonell, el repte ara és consolidar un nou model de gestió del territori perquè, tal com afirma, **"l'abandonament no conserva, sinó que augmenta els riscos"**.

Mentre les administracions projecten actuacions, bona part de les tas-

ques de prevenció continua recaient en el voluntariat. A Paüls, l'Agrupació de Defensa Forestal (ADF) ha aprofitat l'impacte de l'incendi per a reactivar la seua activitat i reforçar la conscienciació. L'entitat fa tasques de revisió de camins, control dels accessos forestals i suport durant les cremes agrícoles, informant els pagesos dels riscos i vetllant perquè es desenvolupen amb seguretat. Tot plegat, però, amb recursos limitats. Des de l'ADF també advertixen que la recuperació del bosc està lluny d'haver acabat. El voluntari Joaquín Lluís explica que, tot i que durant els últims mesos s'han retirat els arbres cremats situats a la vora dels camins i en les zones accessibles amb maquinària, encara queden pendents

molts treballs manuals a les àrees de més difícil accés.

Lluís alerta que, si estes actuacions no s'executen aviat, els arbres morts començaran a caure i la nova vegetació creixerà sense control, cosa que incrementarà de nou la càrrega de combustible. Per això considera que la prevenció passa per recuperar la gestió tradicional del territori. Defensa que la ramaderia extensiva és una de les eines més eficaces per a mantindre nets els boscos i recorda que durant l'incendi va quedar demostrat que les finques treballades van actuar com a fre natural a l'avanç de les flames. **"Si no torna l'activitat al territori, serà molt difícil evitar que es repetisquen incendis d'esta magnitud"**, conclou. ■